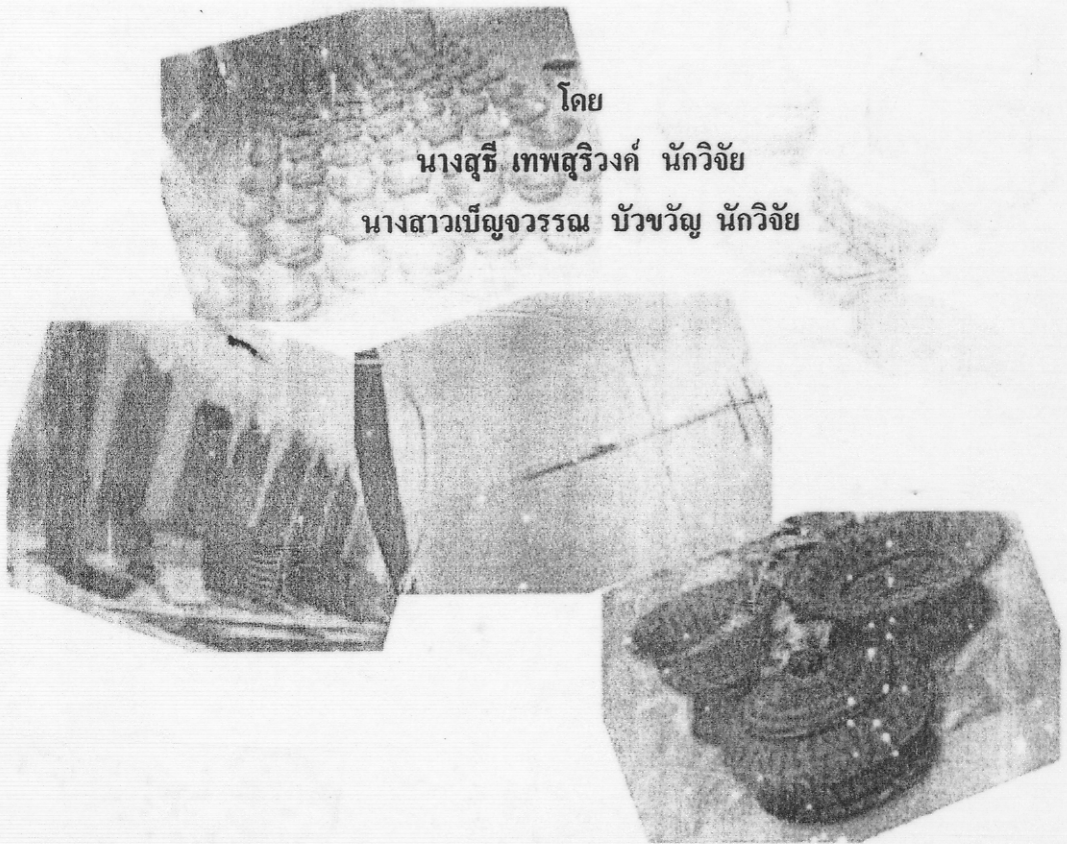

รายงานการศึกษา
การรวบรวมภูมิปัญญาพื้นบ้านในจังหวัดปัตตานี

โดย

นางสุธี เทพสุริวงศ์ นักวิจัย

นางสาวเบ็ญจวรรณ บัวขวัญ นักวิจัย

สถาบันวัฒนธรรมศึกษากัลยาณิวัฒนา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

โครงการนี้ได้รับทุนอุดหนุนจากงบประมาณเงินรายได้วิทยาเขตปัตตานี ประจำปี 2547

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจ รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลภูมิปัญญาพื้นบ้านจังหวัดปัตตานี เพื่อพัฒนาเป็นฐานข้อมูลทางวัฒนธรรม โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารของหน่วยงาน ทั้งภาครัฐและเอกชน สัมภาษณ์บุคลากรของหน่วยงานต่างๆ และชาวบ้านผู้ทรงความรู้ รวมทั้งสังเกตและการถ่ายภาพประกอบ และนำเสนอผลการศึกษาในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์

ผลการศึกษาปรากฏว่า ภูมิปัญญาพื้นบ้านจังหวัดปัตตานีจัดแบ่งได้เป็น 7 ประเภท คือ ภูมิปัญญาเกี่ยวกับอาหาร หัตถกรรม การแพทย์ ศิลปะการแสดง การประกอบอาชีพ ที่อยู่อาศัย และเครื่องนุ่งห่ม ปัจจัยที่เอื้อให้เกิดภูมิปัญญาดังกล่าวมี 3 ประการ คือ 1) สภาพทางธรรมชาติพื้นที่แถบเทือกเขาอันกาลาตีร์เอื้อต่อการทำสวนสมรมและการเกษตรผสมผสาน การมีผลผลิตกล้วยมาก ทำให้ต้องตัดแปลงเป็นกล้วยเส้นปรุงรส นอกจากนี้พื้นที่ริมทะเลยังเอื้อต่อการเพาะเลี้ยงหอยแครง และการทำประมงชายฝั่ง ตลอดจนการทำผลิตภัณฑ์อาหารจากผลผลิตทางทะเล เช่น น้ำนูดู ยำสาหร่าย 2) ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และทรัพยากรในท้องถิ่น การนำวัสดุที่หาได้ในท้องถิ่นมาคิดเพิ่มเติมค่า เช่น การทำดอกไม้บายางพารา กระเป๋าย่านลิเภา และ 3) คติความเชื่อทางศาสนาความเชื่อตามศาสนาพราหมณ์ พุทธ และอิสลามของชาวบ้าน ผนวกกับความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นนำไปสู่การพัฒนาภูมิปัญญาด้านการแพทย์พื้นบ้าน เช่น การรักษาโรคด้วยสมุนไพร การบีบนวด การบำบัดและเยียวยาทางจิตใจด้วยไสยศาสตร์และโหราศาสตร์ รวมทั้งภูมิปัญญาเกี่ยวกับศิลปะการแสดง เช่น โนรา สีละ และมะโย่ง

Abstract

This research was intended to survey, collect and analyze the data on folk wisdom of the lower southern Thailand : Pattani, which would ultimately be developed into a culture database. The data was collected from documents available from government and non- government agencies. Interviews of knowledgeable authorities and villagers were carried out, coupled with observation and photography. The findings and criticisms were then described.

Folk wisdom in Pattani could be classified into 7 categories : wisdom about food, handicraft, folk medicine, performances, occupation, housing, and clothing. Three factors that fostered such wisdom were identified. 1) Natural Environment. The areas in the Sankala Khiri Mountain Ranges were suitable for mixed gardening or agriculture. Because bananas were abundant, they were turned into seasoned banana snacks for sale. Besides, Pattani's extensive seashore favored cockle farming and seashore fishery. Several foodstuffs such as Buda sauce and seaweed salad were produced from marine products. 2) creativity and Available Resources. Materials ,abundant and available in the communities were made into souvenirs and other paraphernalia for sale, such as flowers from Para rubber leaves and woven bage from Liphao vines. 3) Folklore and Religious Belief. Villagers' belief and folklore related to Brahmanism. Buddhism and Islam, coupled with their creativity and availability of resources, led to and nourished the development of various form of folk medicine such as curing diseases with medicinal herbs , massaging, psychic treatment with black magic and astrology as well as the development of local performances such as Nora , Sila , and mayong.